

Múzeumról és nemzettudatról Kubassek Jánossal

Hogy a valós értékek érvényesülhessenek

A közelmúltban, június 4-én leplezték le Cholnoky Jenő (1870—1950) földrajztudós, egyetemi tanár emléktábláját hajdani, Gyulay Pál utcai lakóházának falán. Az emléktábla létesítését az érdi Magyar Földrajzi Múzeum kezdeményezte, a rajta elhelyezett dombormű Domonkos Béla érdi szobrászművész alkotása és adománya.

— Miért különösen fontos Cholnoky Jenő a Magyar Földrajzi Múzeum számára? — kérdeztem dr. Kubassek Jánost, a múzeum igazgatóját.

— Cholnoky Jenő hagyatéka alapozta meg a múzeumunkat. Miután Balázs Dénes felvetette egy földrajzi múzeum létrehozásának a gondolatát, én még egyetemi hallgatóként 1979-ben jutottam el Vadas Jolánhoz, Cholnoky Jenő özvegyéhez. Ő mindent megőrzött, ami a férjétől rámaradt, kéziratokat, könyveket, az íróasztalt, melyen dolgozott. Rádöbbenünk, hogy rengeteg lehet a még ismeretlen, kallódó érték, melynek a megmentését feladatunknak tekinthetjük. Lendületet adott múzeumalapító munkánkhoz, hogy megéreztük, mekkora szolgálatot tehetünk vele a társadalomnak. Megmenthetünk, a nyilvánosság elé tárhatunk különben talán pusztulásra ítélt értékeket. Vadas Jolán önzetlenül, bármifajta ellenszolgáltatás nélkül adta át nekünk férje hagyatékát, közte Cholnoky rendkívül jelentőséggel bíró kínai útinaplóját. Így, ezzel már volt gyűjteménye az induló múzeumnak.

— Később is voltak adományozók?

— Mindig voltak, jelenleg is vannak. Hogy a legújabbakat említsem: nemrég kaptuk meg Bidló Gábor nyugalmazott egyetemi tanártól Lóczy Lajosnak Széchenyi Béla ázsiai utazásáról szóló négykötetes művét.

Dr. Antall József Germánusz Gyula hagyatékával kapcsolatos szerzői jogait ruházta át a múzeumra. Pozder Péter főiskolai tanár Egerből értékes múlt századi réziránytűt ajándékozott, Ignác Ferenc és Hangay György pedig Ausztráliából küldött néprajzi tárgyakat és festményeket. Itt van az asztalomon a legutóbbi ajándék: Győr-ből, Varga Lajostól származó Kittenberger Kálmán-relikviák. Mindez mutatja, hogy az önzetlenség nem vészett ki az emberekből, ha látják, hogy van értelme, szívesen adakoznak.

— Adományozók jelentkezésén kívül milyen módokon gyarapodott még a múzeum anyaga?

— Mi is felkeressük a leszármazottakat, örökösöket. Nem bízunk a véletlenre, hogy előkerüljön, amit földrajztudósok, utazók örökölt hagytak. Segítünk a véletlen, de azért az, mert elébe megyünk. Legújabbban Almásy Lászlóra és Teleki Sámuelre összpontosítjuk adatgyűjtő munkánkat, az ő hagyatékukat dolgozzuk fel. A közelmúltban Egyiptomban követtem Almásy László nyomát, azokat a sziklarajzokat és festményeket kerestem fel, melyeket ő fedezett fel. Szeretnénk, ha 1995-ben méltó módon emlékezhetnénk meg születésének 100. évfordulójáról, emléktáblákat helyezhetnénk el azokon az épületeken, melyekben élt.

— Ezenkívül mik a terveik?

— Összel az érdi napok keretében a Húsvét-sziget magyar kutatóival foglalkozó konferenciát tervezünk. Szeptembertől ifjúsági szakkört indítunk a múzeumban. Szobrot szeretnénk állítani Teleki Pálnak és Princz Gyulának. Hosszabb távú terveink, hogy öt éven belül a Kárpát-medence közeiből és ásványaiából rendezünk kiállítást. Ez már az 1996-os expóra készülne. Boldogok lennénk, ha Cholnoky Jenő önéletrajzi ihletésű

A Cholnoky Jenő-emléktábla leplezése. A kép jobb oldalán Kubassek János múzeumigazgató Erdősi Agnes felvétele

kiadatlan írásait megjelentethetnénk. Ebben Veszprém városa, ahonnet származik, talán segítségünkre lesz. Tervem, hogy egyiptomi kutatómunkám szakmai tapasztalatait feldolgozzam, megjelenítessem. S ami legközelebb megjelenik, már nyomdában van: a Földrajzi Múzeumi Tanulmányok újabb száma.

— Mi ad erőt ehhez a sok munkához?

— Fontosnak érezzük, hogy a nemzettudatban helyet kapjanak a valós értékek. Itthon is megismerjük azokat a magyar embereket, akik gyarapították az egyetemes tudományt, s a

nagyvilágban a magyarok jó hírét öregbítették. Ezzel nem is csupán a tudományt szolgáljuk, hanem a mai értékválságban a példaképekre szeretnénk felhívni a figyelmet. Azokra az egyéniségekre, melyekhez viszonyíthatjuk magunkat, azokra az általuk létrehozott értékekre, melyek állandóak, nem szorulnak évenkénti átértékelésre. Múzeumunk széles rétegeket ragadott meg, kisdíákoktól a tudományos kutatókig, Stefánik György érdi lakostól, aki rengeteget dolgozott a múzeumon, az adományozók között említett miniszterelnökig.

Nádudvari Anna

Szentendrén, a Barcsay-udvarban

Régizenei koncertsorozat

Musica Antiqua Danubiana Agency szervezi. (Jegyek a címen régizenei koncertsorozat veszi kezdetét ma este 7 órakor Szentendrén a Barcsay-udvarban. A hét előadásból áll, s a középkori, reneszánsz és barokk zenét megszólaltató sorozatot a Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága, a szentendrei Pastinszky Antikvárium, a Pro Musica Antiqua Hungarica Danubiana Egyesület és a Pannonia

Agency szervezi. (Jegyek a helyszínen kaphatók Dumtsa u. 10. szám alatt.) A ma esti rendezvényen osztrák régizene-virtuózok — Wolfgang Retthofer ütőhangszeres, Marco Ambrozini fúvós, valamint Eberhardt Kummer énekes és Michael Posch — lépnek fel, autentikus hangszereken autentikus muzsikát játszva. A koncerteket videofelvételre rögzítik.

Készül a Magyar Nagylexikon

Már a nyomdai munkálatoknál tart az Akadémiai Kiadó és információgyűjtemény, eddigi talán legnagyobb vállalkozása, a Magyar Nagylexikon első kötete. A 16 kötetesre tervezett sorozat első darabja idén novemberben — száz évvel az első jelentős magyar nagylexikon, a Pallas Nagy Lexikona megindítása, illetve ötvennyolc évvel a Révai Nagy Lexikon utolsó kötetének megjelentése után — lát napvilágot. A nagylexikon a magyar szellemi élet terméke, az ezredvég legbővebb, legátfogóbb és legkorszerűbb hazai ismeret-tára. A nagylexikont megjelentető Akadémia Kiadó sze-

rint a sorozat olyan adattár és információgyűjtemény, amelynek helye van nemcsak a családok könyvespolcain, hanem valamennyi magyarországi könyvtárban, köz- és magánintézményben, iskolában. A kiadványban a határokon túl élő magyarság is megtalálja a nemzeti identitást fenntartó ismeretanyagot. A tervek szerint a Magyar Nagylexikon utolsó kötete még az ezredforduló előtt megjelenik. A nagylexikon kötetekre július 15-ig lehet előfizetni. A megrendelők kedvezményesen 3 ezer forintért juthatnak hozzá az első kötethez.

Cikkeink visszhangja

Kié az érdem Budakeszin?

Szerény női hangot hallok a telefonban: — ne haragudjak, hogy zavar, de a tisztesség úgy kívánja, hogy szóljon — kezdi. A budakeszi Erkel-napokról szóló tudósításomról van szó...

Most is, mint az előző három alkalommal, szép volt az ünnepségsorozat — mondja. — Méltán dicsér mindenkit, akinek része volt megvalósításában: életrehívókat, az ötletet sikerre vivőket, mai szervezőket egyaránt. Eppen ezért kellett megdöbbenést benne, amikor a nyilatkozó Pért Lajos, a művelődési ház igazgatója és Tarnayné Hedry Mária egykori népművelőjük a fesztivál indulásáról szól. „Herein Gyuláék hívták fel figyelmüket Erkel budakeszi kapcsolataira — mondták. Ez adta az ötletet a fesztivál megszervezésére.” Csakhogy az ötlet nem tőlük származik, hanem Mossóczy Vilmos karmestertől — hangsúlyozza a telefonáló. Aki nem csak kiharcolta, hogy legyenek megemlékezések, hanem egyedüli szakemberként ő állította össze az 1988-as és 1990-es programokat, s ő volt a szervezés motorja is. S hogy hozzáértése mit jelentett, csak egy példát említett: 1990-ben Mossóczy ásta ki Erkel utolsó operájának, az István királynak kottáit a Széchenyi Könyvtárban. Rekonstruálta a darabot a siralmas állapotban lévő kották alapján, majd IV. felvonását betanította, és nagy sikerrel vezényelte a plébániatemplomban. 1896 óta először... S hogy szakértelme mennyire hiányzott az ideai rendezvényekről, mutatja: a nemzeti opera megteremtőjének ünnepéskor egyetlen operarészlet sem hangzott fel!

Hiányosságok persze mindenütt előfordulhatnak. Kár lenne ettől feledni a szervezők érdemeit. De arra már nincs mentség, hogy a rendezvénysorozat szellemi születésének és sikerre vivőjének még a nevét sem említik — mondta szomorúan.

Valóban, nincs mentség — gondolom. És ahogy hallgatom a telefonálót, Ralph Waldo Emerson intelme motoszkál bennem: „Mindig kételkedem a távolbá jótékonykodók érzelmeinek valóságában. Akik India éhezéért emelik fel szavuk, miközben a szomszéd házban lakók nyomora hidegen hagyja őket” — írta régen, a XIX. század közepén. Mert hát nem ez történt-e Budakeszin is? Erkel lehet becsülni? Mert vele nemhogy osztozkodni kellene az érdemekben, de hasznunkra is válik? Mossóczy Vilmos ellenben már megtette a kötelességét — ő mehet? Az ő érdemeit jobb elfelejteni, nehogy részt kérjen a dicsőségből? Mit gondoljunk hát az effajta értéktisztelet valóságáról?

(veszelszky)

„E házban élt és tanított Erkel Ferenc, a Zeneakadémia első igazgatója 1879—1886.” Szervátusz Tibor domborművét a nagy zeneszerző halálának centenáriuma avatták fel (Andrássy út 67.) Vimola Károly felvétele

Édes Emma... Spanyolországban

Igen melegen méltatja Szabó István legújabb alkotását, az Édes Emma, drága Böbe című filmet az El Pais, a legnagyobb példányszámú spanyol napilap. A filmet most vetítik Madridban. A lap ismertetése szerint ez az első olyan, a közönség és a kritika

számára valóban fontos film, amely egy egykori kommunista országból a rendszer bukása óta a spanyol mozikkba került. „Szabó megmutatja nekünk a rendszer bukásának következményeit, azonban egészen másként, mint azt a hírlapok címei teszik” — írja a lap.

Pert nyert a Vasarely Alapítvány

Az első fokú ítélet után a fellebbviteli bíróság is helyt adott Vásárhelyi Győző és családja kérésének: megfosztotta megbízatásától a Vasarely Alapítvány eddigi igazgatóját, és az alapítvány élére ügygondnokot nevezett ki. A csata az igazgató és az idős művész, illetve családja között azonban ezzel még nem ért véget: mindkét részről más jogi eljárásokat is kezdeményeztek az alapítvány ügyében. A pereskedés lényege: az idős, súlyosan beteg művész és családja hűtlen keze-

lés miatt kérte az alapítványi igazgató Charles Debbash eltávolítását: állítólag több olyan képet értékesített, amely az alapítvány állandó alapjához tartozik, más képeket pedig, amelyeket az alapítvány javára kellett volna eladni, saját hasznára értékesített. Az igazgató, aki korábban a világhírű festőművész közeli barátja volt, tagadja a vádat, ő viszont a művész családját vádolja visszaélésekkel, azzal, hogy ki akarják használni a maguk hasznára Vásárhelyi betegségét.